

KÖZÉPKORI EGYETEMES TÖRTÉNELEM SZEMINÁRIUM

Kurzuskód: BTTR22297BA

Időpont: Csütörtök 12:00

Helyszín: Főépület 314. terem

Oktató: Árvai Tünde, adjunktus (arvai.tunde@arts.unideb.hu)

2026/2027. tanév I. félév

A kurzus teljesítésének feltételei

- aktív órai jelenlét, maximum három hiányzás (jelzés emailben)
- 15 perces prezentációval kísért előadás tartása a választott témából (forráselemzés beépítésével)
- zárthelyi dolgozat mindkét részének minimum elégségesre teljesítése
- vállalt lexikai tételek és esszé kidolgozása **2026. november 29-ig**

Szeptember 10. A kurzus teljesítési feltételeinek ismertetése. Tematika összeállítása. Referátumtémák kiválasztása.

Szeptember 17. Az iszlám vallás – Az arab hódítás – Az arab tudomány

Referátum: A Korán. Forrás: A [Korán](#)

Referátum: az arab orvostudomány jeles képviselői. Forrás: Avicenna: Kánon

Szeptember 24. Nagy Károly és birodalma – A Karoling reneszánsz

Referátum: Nagy Károly műveltsége Forrás: [Einhard: Vita Caroli Magni](#)

Referátum: Nagy Károly „munkatársai”

Október 1. A parasztság világa – Technikai, gazdasági átalakulások

Referátum: mezőgazdasági forradalom

Október 8. A lovagok világa – A keresztes háborúk, lovagrendek

Referátum: Anna Komnéné és műve. Forrás: Alexias.

Referátum: A lovagrendek. Forrás: rendszabályzat

Referátum: A Mennyei Királyság című film forrásértéke

Október 15. A katolikus egyház kihívásai – Eretnekség – Inkvizíció

Referátum: a bogumil eretnekség.

Referátum: kathar/ albigen eretnekség

Referátum: a domonkos rend és az Inkvizíció

Október 22. ŐSZI SZÜNET

Október 29. A késő középkor válságai – A fekete halál

Referátum: a nagy pestisjárvány. Forrás: [szemelvények](#)

Referátum: orvoslás, higiénia

November 5. Az érett középkor kultúrája – Egyetemi élet – Képzletvilág: hősök

Referátum: A középkori egyetemek szervezeti felépítése és tananyagrendszere. Forrás: a párizsi egyetem statútuma

Referátum: egyetemisták élete

Referátum: Középkori hősök: Roland, Arthur, Robin Hood

November 12. Mindennapi élet: Házasság – Házaselet – Női szerepek

Referátum: a házasság intézménye

Referátum: szexualitás, szexuális bűncselekmények

Referátum: női szerepek a társadalomban

November 19. Mindennapi élet: táplálkozás, öltözködés

Referátum: egy régió táplálékai, tilalmak és a terített asztal

Referátum: a női divat változásai

Referátum: a test megváltoztatása

November 26. Az óra elmarad. Beadandó feladat elkészítése.

December 3. Zárthelyi dolgozat

December 10. Félév értékelése, javítások, jegyosztás.

Kötelező irodalom

Angi János–Bárany Attila–Orosz István–Papp Imre–Pósán László: [Európa a korai középkorban \(3–11. század\)](#). Debrecen, 1997.

Angi János–Barta János–Bárany Attila–Orosz István–Papp Imre–Pósán László: [Európa Az érett és kései középkorban \(11–15. század\)](#). Debrecen, 2001.

Katus László: [A középkor története](#). Bp., 2000. / Európa története a középkorban. Pécs, 2014.

Klaniczay Gábor szerk.: [Európa ezer éve I–II](#). Bp., 2004.

Sz. Jónás Ilona: [Középkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény](#). Bp., 1999.

Ajánlott irodalom a referátumok elkészítéséhez

1. Attila, hun király és birodalma – A germán népvándorlás

Bóna István: A hunok és nagy királyaik. Bp., 1993.

Bóna István: Attila: Valóság és mítikus torzkép. Rubicon 1999/9-10. sz. 16–22.

2. Az iszlám vallás – Az arab hódítás – Az arab tudomány

Francis Robinson: Az iszlám világ atlasza. Bp., 1996.

Magyar László András: [Az arab orvostudomány](#). Iskolakultúra 2000/6–7. 69–80.

Simon Róbert: A Korán világa. Bp., 1987.

Kutasi Zsuzsanna: [Avicenna: vérvétel vagy vérleengedés? Tanulmány egy középkori arab orvosi eljárásról, amely tartalmazza a Kánon első könyve egy fejezetének fordítását](#). Kaleidoscope 2021/3. 1–19.

Kutasi Zsuzsanna: [A középkori arab orvoslás alapjai: A vérrendszerek Avicenna leírásában a Kánon első könyvéből egy részlet fordításával](#). Kaleidoscope 2021/22.

3. Nagy Károly és birodalma – A Karoling reneszánsz

Einhard: [Nagy Károly császár élete](#). Ford. Gyurkovics Zoltán.

Papp Imre: Nagy Károly és kora. Debrecen, 1997.

Sághy Marianne: [Nagy Károly. Élet–mű–örökség](#). Rubicon 2015/12. 4–21.

Adamik Tamás: Latin irodalom a kora középkorban 6-8. század. Bp., 2014.

4. Európa kereszténnyé válik – Híres térítők – Első szerzetesrendek

Szeghő Patrik: Szent Patrik napján mindenki ír ([Újkor.hu](#))

Belucz Mónika Szent Patrikkal kapcsolatos [tanulmányai](#)

Nagy Szent Gergely: Szent Benedek élete. Ford.: Rados Tamás OSB és Szabó Flóris OSB. Bp., 1993.

Szent Benedek regulája. Ford. Sövegcs Dávid. Több kiadás.

5. A parasztság világa – Technikai, gazdasági átalakulások

Endrei Valter: A középkor technikai forradalma. Bp., 1978.

6. A nemesek világa – A hűbériség jellemzői

Bloch, Marc: A feudális társadalom. Ford. Sujtó László. Bp., 2002.

T. Beech, George: A hűbérúr–dependens (vazallus) viszony: esettanulmány Aquitániából, 1030 körül. Aetas 2000/3. 36–61.

Bónis Péter: [A Libri Feudorum és a hűbéri szerződés](#). Jura 2024/3. 20–28.

7. A lovagok világa

Függ Zsolt Péter: Az első keresztes háború egy bizánci hercegnő szemével: "...hogyan az Ő sírja ismét dicsőségben ragyogjon...": 1–. rész. In: [Belvedere Meridionale](#), (15) 5–8. pp. [101–112](#). (2003), (16) 1–2. pp. [81–97](#). (2004)

8. Élet a középkori városban – Kiváltságok – A céhek jelentősége

Soly, Hugo: [The Political Economy of European Craft Guilds: Power Relations and Economic Strategies of Merchants and Master Artisans in the Medieval and Early Modern Textile Industries](#). IRSH 53 (2008) 45–71.

9. A katolikus egyház kihívásai – Eretnekség – Inkvizíció

Klaniczay Gábor: A civilizáció peremén. Bp., 1990.

Kulcsár Zsuzsanna: Eretnekmozgalmak. Bp., 1963.

Sághy Marianne: A katharok. Rubicon 2006/5–6.

Emmanuel Le Roy Ladurie: *Montaillou. Egy okszitán falu életrajza (1294–1324)*. Ford. Jászay Gabriella. Bp., 1997.
Guy Bedouille O. P.: Szent Domonkos. Az ige kegyelme. Bp., 2011.

10. A népi vallásosság jellegzetességei – Zarándokok, zarándokhelyek

Fedeleš Tamás: [Isten nevében utazunk. Zarándokok, búcsújárás, kegyhelyek a középkorban](#). Pécs, 2015.

Csukovits Enikő: [Középkori magyar zarándokok](#). Bp., 2003.

11. A késő középkor válságai – A fekete halál

Czeferner Dóra, Fedeleš Tamás (szerk.): Dögvészkalauz. Járványok és gyógyításuk története az ókortól napjainkig. Pécs, 2021.

12. Az érett középkor kultúrája – Egyetemi élet – Képzeletvilág: hősök

Le Goff, Jacques: [Középkori hősök és csodák](#). Bp., 2012.

13. Mindennapi élet: Házasság – Házaselet – Női szerepek

Shahar, Shulamith: [A negyedik rend. Nők a középkorban](#). Bp., 2004.

Duby, Georges: A nő a középkorban. Bp., 2000.

Kulcsár Zsuzsanna: A középkori élet. Bp., 1964.

Pósán László: Mindennapi élet a középkortól a felvilágosodás koráig II. Debrecen, 2026.

14. Mindennapi élet: táplálkozás, öltözködés, a test megváltoztatása

Pósán László: [Mindennapi élet a középkortól a felvilágosodás koráig I](#). Debrecen, 2023.

Pósán László: Mindennapi élet a középkortól a felvilágosodás koráig II. Debrecen, 2026.

Kulcsár Zsuzsanna: A középkori élet. Bp., 1964.